Hallintovaliokunta 11.10.2018

Lausunto valtioneuvoston kirjelmästä U 78/2018 vp eduskunnalle koheesiopolitiikan asetuspaketista

Pirkanmaan liitto kiittää mahdollisuudesta lausua asiassa.

Yleistä

Suomella tulee olla hyvin perusteltu ja johdonmukainen linja EU:n seuraavan monivuotisen rahoituskehyksen valmisteluissa ja Suomen positiiviselle kehitykselle oleellisten rahoitusohjelmien, varsinkin liikenne-, tutkimus- ja innovaatio-, koheesio- sekä maatalouspolitiikan, rahoitussaannon maksimoimisessa.

Suomen tulee edistää EU:n koheesiopolitiikan uudistamista taloutta ja kasvua edistävällä tavalla siten, että koheesiopolitiikka voi jatkua kaikilla alueilla. Kuten kirjelmässä todetaan, maakuntauudistus mahdollistaa ohjelmien vahvemman kytkennän kansallisiin toimiin ja maakunnissa tapahtuvaan aluekehittämiseen.

Koheesiorahoituksessa Suomen kokonaissaannin kasvaminen tai ainakin säilyminen ennallaan on hyvä asia. Tulevien maakuntien kannalta EU-perusteiset rahoitusvälineet ovat keskeisin kehittämisen väline. Pirkanmaan liitto pitääkin asetuspakettia kokonaisuutena Pirkanmaan maakunnan kehittämistä tukevana ja sisällöllisesti oikean suuntaisena.

Pyrkimys ohjelmatyön ja -rakenteen sekä hankehallinnon keventämiseen on varsin kannatettava. Aikaisemmillakin ohjelmakierroksilla tätä tavoitetta on pyritty edistämään. Usein hallinnon yksinkertaistaminen jollain tasolla on lisännyt hallintoa toisella tasolla, joten ohjelmatyön kokonaisuutta pitää tarkastella kokonaisuutena eikä vain osaoptimoida tiettyjä osia.

Koheesiopolitiikan kytkentöjä muihin rahoitusmuotoihin on hyvä tarkastella ja käytäntöjä yhtenäistää lähinnä hanketoimijoiden näkökulmasta. Samalla on kuitenkin syytä muistaa, että koheesiopolitiikka on yksi itsenäinen EU:n politiikkalohko, sillä on omat tavoitteensa ja keinonsa. Koheesiotavoitetta ei siis tule alistaa muille tavoitteille vaan sen tulee tukea ja täydentää EU:n toiminnan kokonaisuutta.

Rahoitussaantoa koskevat tavoitteet

Esitetty varojenjakomenetelmä on jäsenvaltioiden väliseen varojen jakoon tarkoitettu tarkastelu. Sen ei pidä ohjata liikaa jäsenvaltion sisäistä varojenjakoa, vaan jäsenmaalla on oltava riittävä itsenäisyys päättää varojen käytöstä ja niiden alueellisesta jaosta. Jaossa tulee korostaa varoilla rahoitettavan toiminnan vaikuttavuutta ja tuloksia. Koheesiorahoituksella tulee tukea Suomen kasvua ja uudistumista kaikilla alueilla niiden kehittämispotentiaalin mukaan.

Itä- ja Pohjois-Suomen pysyvästä haitasta aiheutuvan erityisaseman turvaava erityismääräraha on turvattava.

Rahoituksen kohdentaminen viiteen toimintapoliittiseen tavoitteeseen on kannatettava linjaus. Temaattinen kohdentaminen parantaa ohjelmien vaikuttavuutta ja mahdollistaa rahoituksen kohdentamisen suurempiin kokonaisuuksiin.

Tiukennettu varojen kiertonopeus ei tulle olemaan ongelma, mikäli ohjelman käynnistys tapahtuu ripeästi. Varojen käyttöä tulee helpottaa myös ohjelma-alueen ulkopuolella. Näin alueelliset toimijat voisivat toteuttaa merkittäviä alueiden yhteistyöhankkeita kevyesti Interreg-ohjelman ulkopuolella. Alv-sääntelyn muutoksilla yksinkertaistetaan rahoituksen ehtoja toimijoiden näkökulmasta.

Kustannusten tukikelpoisuudesta säädettäisiin kansallisesti. Tässä yhteydessä on huolehdittava, että kansallisesti ei luoda tarpeettomia lisämääräyksiä, jotka lisäävät ohjelmien toteutuksen byrokraattisuutta.

Ohjelmat

Kumppanuussopimuksen keventäminen on varsin aiheellista, sillä sen merkitys on jäänyt käytännössä vähäiseksi. Maakunnan näkökulmasta on valitettavaa, että maatalousrahasto ei ole yhteisessä tarkastelussa. Eri EU-pohjaiset rahastot muodostavat maakunnassa kuitenkin kokonaisuuden. Siksi kumppanuusperiaatetta on hyvä korostaa ohjelmien valmistelussa.

Rakennerahasto-ohjelmien tulisi raportoida maakohtaisten suositusten täytäntöönpanoa tukevien ohjelmien toteuttamisessa. Maakohtaiset suositukset ovat kuitenkin usein hyvin yleisellä ja rakenteellisella tasolla, joten vaikutusmekanismi tulisi kuvata tarkkaan ja arvioida määrältään kansantalouden mittakaavassa vähäisten koheesiorahojen vaikuttavuutta laajoihin rakenteellisiin ongelmiin.

Kirjelmässään valtioneuvosto katsoo, että yritysten kasvun, kilpailukyvyn sekä yrittäjyyden edistämiseksi on tarpeen muodostaa yritysten kehittämistoimista, yritysrahoitusvälineistä ja yritysten toimintaympäristön sekä innovaatiopotentiaalin kehittämisestä kestävän kasvun kokonaisuus. Tässä kokonaisuudessa tulee huomioida eri välineet ja rahastot sekä osaavan työvoiman riittävyys ja ennakoiva kohtaanto yritysten tarpeisiin. Valtioneuvosto myös katsoo, että alueiden innovaatiopotentiaalin hyödyntämiseksi ja erilaisten innovaatioiden kaupallistamiseksi keskeisiä ovat pk-yritysten kasvuun ja kilpailukykyyn liittyvät monipuoliset toimet.

Nämä valtioneuvoston kirjaukset tarkoittavat Pirkanmaan liiton mielestä, että tulevaa rakennerahastorahoitusta tulee jatkossa suunnata tasaisemmin koko Suomeen ja ottaa huomioon mm. yritysten ja innovaatiopotentiaalin jakautuminen suuralueittain.

Kaupunkikehittäminen on tärkeä painopiste ohjelmissa. On syytä korostaa, että suuret kaupungit ja niiden toimijat (yliopistot jne.) ovat tärkeimpiä tuensaajia rakennerahasto-ohjelmista. Siksi kokonaisvaltaisen kaupunkikehittämisen näkökulmasta tulee korostaa muutakin kuin korvamerkittyä rahoitusta kaupungeille.

Interreg-ohjelma

Pirkanmaalla on hyviä kokemuksia Interreg-ohjelmien täydentävästä roolista maakunnan kehittämisessä. Etenkin Central Baltic – ja Europe ohjelmat ovat olleet hyödyllisiä. Ohjelmien uudistukset ovat oikean suuntaisia, mutta uudistamista tulee harkita vielä Suomen kokonaissaannon turvaamiseksi.

Koordinaatio

Koordinaatiota koheesiopolitiikan ja muiden EU-ohjelmien ja -rahastojen välillä tarvitaan. Käytännössä tämä tarkoittaa myös työnjakoa eri rahoitusvälineiden välillä. Pirkanmaan kokemuksen mukaan EAKR-rahoitus on parhaimmillaan lisäämässä toimijoiden kykyä ja valmiutta osallistua vaativiin eurooppalaisiin rahoitushakuihin esim. Horisontti-ohjelmasta.

Ehdollisuudet

Valtioneuvosto korostaa oikein kirjelmässään sellaisen ehdollisuuden vahvistamista, joka edistää ohjelmien arojenkäytön vaikuttavuutta. Samoin valtioneuvosto tukee ohjelmavarojen suuntaamista tavalla, joka edistää jäsenmaiden rakenneuudistuksia tuottavuuden, investointien ja työllisyyden parantamiseksi.

Nämä periaatteet tukevat Etelä- ja Länsi-Suomen maakuntien pyrkimystä rakennerahastojen rahoituksen tasapuolisemmasta ja vaikuttavammasta jakautumisesta Suomen sisällä. Etelä- ja Länsi-Suomi tuottavat tällä ohjelmakaudella selvästi rahoitusosuuttaan suuremman osuuden vaikuttavuusindikaattoreista. Varojen vaikuttavuutta lisätään parhaiten, kun varat jaetaan yritysten ja innovaatiopotentiaalin sekä työvoiman ja työttömien suhteessa suuralueittain.

Sääntely ja hallinto

Komission suoraan tai välillisesti hallinnoimien varojen osuutta ei tule kasvattaa. Näiden varojen käyttö on hanketoimijoiden kannalta byrokraattista ja aikaa vievää.

Hallinon yksinkertaistamisen, keventämisen ja tehostamisen tavoitteita on helppo tukea. Rakennerahastojen kautta tulee olla mahdollista tukea maakuntien omaehtoista, älykkään erikoistumisen strategioihin perustuvaa kehittämistä.

Pirkanmaan liitto

Jukka Alasentie
Muutosjohtaja